

dr. Issekutz Sarolta

Magyarörmény értékmentés 2. rész

Családfakutatás

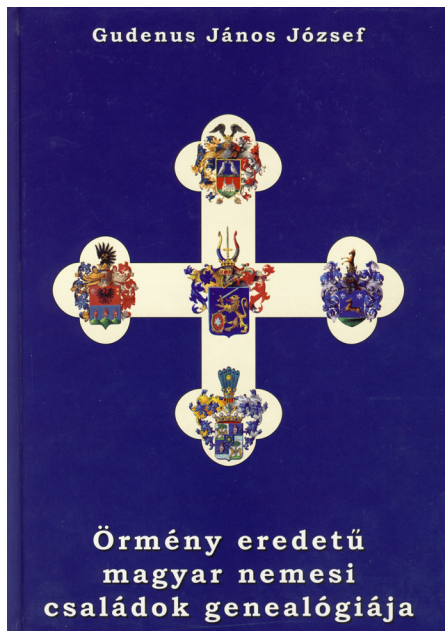
Ekkor jött az áttörés. Elindítottunk egy új, egy hatalmas projektet, foglalkozni kezdtünk a családfakutatással, a teljes közösséget átmozgató családfa és gyökérkutatással. A munkához megnyertük *Gudenus János József* genealógust. Több évi munka eredményeként kiadtuk a „Gudenus” könyvet, amelynek címe „*Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája*”. A gyűjtést több fronton műveltük. Meghirdettük az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetekben, kértük a családokat, aki amilyen adatot tud, azt „szolgáltassa be” a közösségnek, küldje el Gudenus János Józsefnek vagy az egyesületnek, azaz beindítottunk egy centralizált és szervezett

kutatást. Szerveztünk bemutatkozó kiállításokat, amelynek témája a családfák és a családok voltak képes és szöveges formában. Szinte hihetetlen volt, hogy egy kiállításon, ahol a falakon nem Rembradt, Botticelli vagy Michelangelo képek láthatóak, hanem egyszerű kartonlapra feltűzött papírfecnik, családi dokumentumok másolatai, az emberek képesek órák hosszat böklászni és nézni. Ráadásul másnap visszajönni, mert valamire még kíváncsi. Nem úgy nézik, mint egy szép festményt vagy fotót, hanem keresték, kutatták, bogarászták a kézzel írott neveket, évszámokat.

Rendszeressé tettük a Füzetekben is a családfák bemutatását, elindítottuk az örmény családok bemutatkozásait. Levéltári látogatásokat szerveztünk és levéltáros szakemberrel előadásokat, képzéseket szerveztünk a technikai részletek oktatására.

A családfakutatástól alapvetően megváltozott minden a közösségépítésben. Rájöttek az emberek, hogy mit is jelent az a mondás, hogy a magyarörmények egy nagy családot képeznek. Azt tudták, hogy 100-200 évvel ezelőtt, amikor az örmények még néhány városban, zárt közösséget képeztek, akkor egy nagy örmény család volt. Az egy család elmélet arra a gyakorlatra épült, hogy az örmények is gyakran zárt közösségben házasodtak.

Most kiderült, hogy mintegy száz, kétszáz év múltán is az örmények egy családot képeznek, ha felkutatják a köztes időszakban a családi vonalakat. Természetesen a zárt nagycsalád bővült, mert a házasságok kinyíltak más nemzetiségek felé is. A nagycsalád most már az egész

Kárpát-medencére kiterjedt, sőt azon túlra is. Van egy mondásom, miszerint: „*Kétféle ember él a Kárpát-medencében, az egyik tudja magáról, hogy örmény gyökerű, a másik még nem tudja magáról, hogy örmény gyökerű.*”

Természetesen az örmény gyökerek feltárása során a keresést ki kellett bővíteni a leányágak felé is. A vérségi kapcsolatot ugyanis szerintünk a leányágon is értelmezni kell. Így sokkal szélesebb lehetett a merítés a híres örmények felkutatása területén is. Így jöttek a magyarörmény képbe olyan nevek, mint *Ady Endre, Szervátiusz Tibor, Görgei Artúr* stb., akik anyai ágon örmények.

Visszatérve a családi gyökerkutatásra, munkánkat összegezve kiadtuk az „*Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája*” első kötetét. A könyv kiadása hatalmasat lendített a kutatásban, mert nagyon sokan jelentkeztek és kérdezték: mi miért nem vagyunk benne? A válasz egy-

szerű volt: mert nem adtunk anyagot. De ha adtok, akkor egy későbbibe bekerültök.

Szeretném éreztetni az olvasóval az óriási előrelépést. Jelentkezett valaki, hogy benne akart lenni. Ő is tagja kíván lenni a magyarörmény közösségnek. Kívánja, hogy dokumentáljuk az utókor számára, hogy az ő családja is a magyarörményekhez tartozik. Büszke, hogy a magyarörmény közösség tagja lehet. Óriási siker volt a könyv kiadása és a gyűjtés. Mindenkit megmozgatott és mindenkiben az összetartozás érzését eredményezte.

Nagyon sok közösség, klub szervezet stb. létezik az országban, amelyik valamilyen közös érdeklődésen alapul, teniszkлубtól kezdve a turistákon át a gazdasági és szakmai szervezetekig. Amit mi felélesztettünk, az nemcsak a távolba merülő örmény őshazán és közös történelmen alapul, hanem a vérségi kapcsolat tudatává változott. Jómagam a családom múltját felkutatva, közel 25 örmény családdal va-

Hogyan kutassuk fel családjainkat?

Tisztelt családfa kutató!

A családfa kutatáshoz kell egy jó családfa készítő program, de ez önmagában kevés. Szerencsére ma már az interneten több adatbázisban is kedvünkre kutathatunk. Ilyenek például a **Magyar Családtörténet-Kutató Egyesület** (www.macse.hu), melynek adatbázisában 1.204.409 születés adatait találjuk, ami 3.613.227 nevet jelent. Házasságkötési adatbázisuk 1.246.333 házasság adatait tartalmazza, ami 7.477.998 nevet jelent. Elhalálozási adatbázisuk pedig 2.363.637 elhalálozás adatait tartalmazza, ami 11.818.185 nevet jelent.

Ezek óriási számok, s lehetővé teszik felmenőink nagy százalékban sikeres keresését. A **Family Search** (www.familysearch.org) oldalon régi anyakönyvekbe is betekinthetünk és megtudhatjuk ki, hol és mikor távozott más földrészre, s ahol szintén óriási számú adat között találkozhatunk ismerős, rokoni nevekkal.

Heim Pál
családfakutató

gyok valamilyen fokon rokon kapcsolatban, fel és lemenő, fiú és lányágon.

Már azt is csodálatos volt tapasztalni a kezdeti időszakban, amikor megismerték egymást a klubban, a régi ismerősök, akik együtt bujkáltak még gyermekként a Semmelweis utcai ideiglenes templomban az oltár körül. Vagy Dél-Amerikából hazalátogatóként hallott a Fővárosi Örmény Klubról, eljött és találkozott a közel 50 évvel ezelőtt látott rokonával.

De most változott a világ, mert a kifizűglesztett családfák tanulmányozása során rájöttek emberek, hogy ők rokonok. De nemcsak egy rokonra talált, hanem tudatára ébredt, hogy 20-30 más rokona is van e közösségben. Hihetetlen erőt képvisel ez a kapcsolatrendszer. A családi emlékezet feléledt és valósággá vált.

Felmerült az igény, hogy ne csak a nemességet kapott örmények családi kapcsolataival foglalkozzunk, hanem mindenkiével. Az igény jogos, csak a munka komoly nehézségekbe ütközött. Míg a nemesség általában jól dokumentálta magát, addig az egyszerű örmény családok kapcsolatainak dokumentálása hiányos.

Csak komoly egyedi kutatómunkával lehet egy-egy kereskedő vagy iparos család családfáját összeállítani és ott is csak néhány generációra visszamenőleg. E munka is beindult. Mindenesetre örülünk annak, amikor látjuk, hogy barangolótársaink eljutva Erdélybe betérnek egy-egy parókiára és elkérik nagyapáik és nagyanyáik anyakönyveit és tanulmányozzák. Természetesen vannak olyan családok, akik munkát és pénzt befektetve összeállítják családfájukat. Az egyesület és önkormányzatai nem rendelkeznek olyan anyagi háttérrel, hogy a nem nemes örmény családok geneológiáját intézményesen összeállíthassák. De már így is nagyon sok ilyen egyedi családfával rendelkezünk.

Szeretnék visszatérni a tanulmány elején található becslésre, amelyben a magyarörmény gyökerekkel rendelkező személyek számát 10-15 ezerre becsülték. Szerintem ez a szám alul becsült, mert ha belenézünk a Gudenus genealógia második, bővített kötetébe, amely csak az örmény nemesek leszármazottait tartalmazza, az 57 örmény nemesi név leszármazottainak neveit megszámlálva, több mint 5500 egyéb családi névvel találkozunk (1000 oldal). Ez a szám bár meglepő, de előrevetíti azt a hipotetikus állítást, hogy vérségi alapon valamilyen szinten örmény érintettségű személyek száma a kezdeti becsült értéket többszörösen meghaladja.

Természetesen nem mondható ki, hogy Magyarországon ma 50-100 ezer örmény gyökerű személy él, de véleményem szerint legalább ennyi embernek a vérében van legalább egy csepp örmény vér. Más kérdés, hogy ebből hány vallja magát örmény gyökerűnek vagy németnek, romának, szlováknak, mert e nemzetiségből is található vér az ereiben (többes identitás).

A jelenlegi helyzetben a magyarörmények a törvényi nehézségek és az identitástudat zavarainak csökkentése miatt használják az „örmény gyökerű” és nem az „örmény” kifejezést az identitás megjelölésére, mert mi magyarnak érezzük magunkat.

Taglaltam az előbb, hogy magyarörményeink önként jelentkeztek, hogy szerepeljenek a Gudenus féle genealógiában, mert büszkéek az örmény múltjukra, családjukra. A jelentkezést viszont nem szívesen teszik meg, amikor hivatalos állami összeírás, regisztráció van. Így fordulhatott elő, hogy az örmény gyökerű regisztráltak száma csak a töredéke a valós létszámnak.

A Magyarörmény Tudástár elindítása

A Magyarörmény Tudástár egy fokozatosan bővülő online adatbázis, benne könyvek,

tanulmányok, előadások, kiállítások, híres magyarörmény személyek stb. bemutatásával (www.magyarormenytudastar.hu).

A rendszer folyamatosan bővül új tételekkel (könyvekkel, művészekkel, tanulmányokkal, stb). Kulcsszavak (szófelhő) alapján kereshető a szöveges tartalom.

A tárolt információk fajtái:

- Örmény tartalmú könyvek, kiadványok, cikkek, hanganyagok, videók.
- Tanulmányok, előadások a magyarörmény múlttal és jelenrel kapcsolatban.
- Képgalériák egy-egy kiállításról, a kiállítás anyagáról, a tárgyról, valamint a kiállítást megnyitó eseményről.
- Híresebb magyarörmény személyek bemutatása és kép- vagy hanggalériája.

A válogatás és feltöltés során nem kívánunk szakértőként mérlegelni és igazságot tenni az írások között, ezért törekszünk arra, hogy minden, a tematikus témakörbe tartozó fontos írás felöltésre kerülhessen, bizonyos szerkesztői moderálás után.

A MÖT nem foglalkozik sem a nemzeti-ségi-, sem a nemzetközi politikával, csak annyiban, amennyiben a közösség belső élete bemutatásának része.

Ezen információk rendszerezett és kereshető közkinccsé tétele nagyon fontos

a magyarörménység számára, hogy azok kutathatók legyenek mind a magyarörményeknek, mind bármely érdeklődőnek.

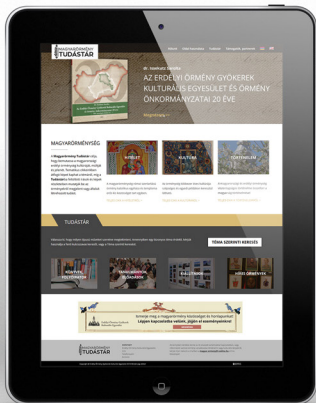
A Magyarörmény Tudástárban nemcsak a mi gyűjtéseink, kiadásaink, tanulmányaink találhatóak meg, hanem átveszünk más által írt, kiadott, feltöltött dokumentumokat is (a hivatkozások törvényes megjelentetése mellett).

A Tudástár beindításához a legnagyobb segítséget Varga Mihály pénzügyminiszter (korábban nemzetgazdasági miniszter) úr a saját keretéből, az EMMI Kultúráért Felelős Államtitkársága közreműködésével biztosította, amiért köszönetet mondunk. Támogatásukért hála illeti a projekt valamennyi közreműködőjét, valamint a Budapest Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzatot, a Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzatot. A folytatáshoz további minisztériumi és más szervezeti, magán-személyi támogatásokra lesz szükségünk.

Minden kedves Olvasónknak hasznos és kellemes keresést, kutatást, olvasást és szellemi gyarapodást kívánunk.

Megjelent:

Tanulmányok a magyarországi bolgár, görög, lengyel, örmény és ruszin nemzetiségek néprajzából 10. (2018)

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

A Magyarörmény Tudástár célja, hogy egybegyűjtse és bemutassa az erdélyi és magyar örmény diaszpóra múltját és jelenét, történelmét, kultúráját, meghatározó személyeit és írott megjelenéseit.

A Magyarörmény Tudástár egy fokozatosan bővülő, tematikus online adatbázis, benne könyvek, tanulmányok, előadások, kiállítások, híres személyek stb. bemutatásával.

www.magyarormenytudastar.hu